

HISTORISK TIDSKRIFT
(Sweden)

129:4. 2009

De Svenska Historiedagarna, Vasa, 18–20 september 2009

Historiedagarna har etablerat sig som ett betydelsefullt årligt återkommande evenemang. Inte minst är De Svenska Historiedagarna ett forum för mötet mellan historikerna och den breda historieintresserade allmänheten. Bland deltagarna finns ett stort antal av de lärare som dagligen arbetar med historieämnet i ungdomsskolan. För oss som forskar inom historieämnet utgör arrangemanget både en förnämlig möjlighet att nå ut med de senaste landvinningarna inom forskningen och att inspireras av alla intresserade och kunniga deltagare.

Den femtonde omgången av historiedagarna var, med anledning av märkesåret 1809/2009, logiskt förlagda till Vasa i Österbotten. Vasa – eller egentligen Gamla Vasa; staden brann 1852 och flyttades därefter till sin nuvarande plats – var 1808–1809 residensstad i det län som drabbades hårdast av kriget. Själva staden plundrades vid midsommartid 1808 efter svensk-ryska gatustrider. Att välja Vasa för årets historiedagar gav en god inramning och bakgrund till programmet, som inte bara ville lyfta rikssprängningen 1809 utan även peka på den historiska svensk-finska gemenskapen. Genom att deltagarna fick besöka Österbotten gavs de möjlighet att se att Finland, på samma sätt som Sverige, inte bara är storstadsregioner. Under den svenska tiden var för övrigt Österbotten, med sina intensivt handlande kuststäder, den rikaste och mest välutvecklade delen av det som då var den östra riksdelen. I dag dominerar fortfarande den finlandssvenska kulturen, med sina starka kopplingar till det forna moderlandet, de österbottniska kustbygderna.

Rubriken ”Finn Finland: riksdal och grannland, från stenålder till idag” markerade att historiedagarnas styrelse uppenbart ville öka våra kunskaper om vårt närmaste grannland, något som tycks mycket lämpligt i en tid då många i den forna västra riksdelen har glömt vår samhörighet med Finland. Majoriteten av deltagarna kom också från det nuvarande Sverige. För visst är Finland så mycket mer än mumintrollen, Koskenkorva, rökbastu och Väinö Linna. Inte minst behöver vi svenskar förstå de tvåspråkiga förhållandena i Finland. En finess i sammanhanget var att både svenska och finska forskare uppträdde och möttes i programmets olika punkter och gemensamt gav olika perspektiv på ett gemensamt tema. Lokaliseringen till Åbo akademis i Vasa lokaler var lyckad och de praktiska arrangemangen på det hela taget bra.

Det är omöjligt att ge programmet full rättvisa i en kort och personligt hållen rapport av detta slag. Ändå går det att dela in innehållet i de sammanlagt 28 föreläsningarna/seminarierna i några huvudgrupper. Först handlade det om ämnen med direkt anknytning till de dramatiska åren 1808–1809. Kriget, stats-

kuppen 1809 och den nya svenska konstitutionen fick sin belysning. Som en andra huvudgrupp kan man placera olika teman kring svenskt och finskt både före och efter rikssprängningen. Nils Erik Villstrand uppehöll sig till exempel vid frågan om hur svenskt Finland egentligen var. Torkel Jansson funderade kring den finsk-svenska gemensamheten efter 1809. Ett tredje tematiskt område var olika nya forskningsområden kring Finlands 1900-talshistoria. Dessa inkluderade Henrik Meinanders föreläsning om krigsåret 1944, Johanna Parikka Altenstedts om Stella Polaris-affären, Aapo Roselius om inbördeskriget 1918 och Johanna Bonös om Lapporörelsen, för att nämna några bidrag. Även Finlands historia under sin tid som del av det svenska riket representerades, bland annat av Johanna Aminoff-Winbergs föreläsning om finska flyktingar under stora ofreden. Dessutom fanns även enskilda bidrag som anknöt till svensk historia, presshistoria och ekonomisk historia. En diskussion kring historieläroarbetsutbildningen i Sverige och Finland ägde rum mellan Tom Gullberg och Hans Albin Larsson, och en diskussion kring det svenska språkets ställning i Finland hölls med bland andra Märta Tikkanen. En allmänt uppskattad föreläsning gavs av fader Matti Wallgren i den ortodoxa kyrkan i Vasa. Dessutom ska man inte heller glömma bort doktorandernas presentationer av pågående forskning. Återigen framstår mötet mellan den aktiva forskaren och allmänheten som betydelsefullt.

Söndagens utflykter tog hugade deltagare på strövtåg i det österbottniska landskapet. En av turerna gick till Storkyro medeltidskyrka i hembygden för klubbemännen som gjorde uppror 1596 samt till Napo slagfält från stora nordiska kriget och Oravais slagfält med anknytning till finska kriget 1808–1809. Andra turer tog deltagarna till Gamla Vasa med den gamla hovrätten från 1770-talet. Stadsvandring i det moderna Vasa fanns även bland turalternativen och slutligen även en Kvarkentur som bland annat innefattade ett besök i Replot kyrkby. I all sin enkelhet visade turerna att Österbotten har mycket att erbjuda den historieintresserade. Kanske hade man kunnat utsträcka någon av turerna till Jakobstad och få en inblick i den så karaktäristiska sjöfartskulturen.

Slutligen är det på sin plats att nämna några av de priser som, i sedvanlig ordning, delades ut i samband med historiedagarna: Årets Cliopris tilldelades Johan Östling för hans bok *Nazismens sensmoral: svenska erfarenheter i andra världskrigets efterdyning* och Stig Ramels pris gick till Nils Erik Villstrand.

Martin Hårdstedt